

ИНДИГИР УОТТАРА

Муома улууһун
общественной-политической хаһыата
indigir-uottara@yandex.ru

12+

Хаһыат 1953 сыллаахха олохтоммута
Сэрэдэбэ, субуотаба тахсар

2020 с. МУУС УСТАР 18 КҮНЭ СУБУОТА № 31 (5561)

В республике

В Якутии обсуждены меры по обеспечению общественной безопасности в период пандемии коронавируса

Глава Якутии Айсен Николаев 16 апреля провел координационное совещание по вопросам законности и мер по обеспечению общественной безопасности, охраны жизни и здоровья граждан, санитарно-эпидемиологического благополучия на территории региона в период пандемии коронавируса.

Открывая совещание, Айсен Николаев отметил, что сегодня одной из

муниципальных образований, обязаны не покидать места своего проживания, за исключением отдельных случаев, прописанных в соответствующем Указе Главы Якутии. Кроме того, в городе Алдан и посёлке Ленинский Алданского района введён режим полного карантина.

«В соответствии с указом Президента страны Владимира Путина от 2 апреля 2020 года в республике

принят целый ряд нормативных правовых актов по дальнейшей стабилизации и распространения новой коронавирусной инфекции, а также по обеспечению устойчивости экономики, сохранения занятости и доходов граждан», - отметил Глава республики.

Айсен Николаев сообщил, что по состоянию на сегодняшнее утро в республике зарегистрировано 36 граждан, заболевших коронавирусной инфекцией, из них 15 человек уже выздоровели, 21 продолжают лечение. Из числа заболевших 6 граждан находятся в городе Якутске, из них двое жителей Горного улуса, один житель Вилюйского улуса и трое жителей столицы. 5 человек находятся в Ленске, из них трое работников вахтового посёлка Чайядинского месторождения и 10 человек находятся в Алдане.

«Мы сегодня серьёзнейшее внимание должны уделить работе с гражданами, прибывающими на территорию Якутии из других регионов Российской Федерации и зарубежных стран. Прибывающие граждане должны понимать, что в сегодняшних реалиях лучшая защита от коронавируса – это самоизоляция или пребывание в обсерваторе. Также важно грамотно распределить имеющиеся ресурсы для

борьбы с коронавирусной инфекцией, правильно реагировать на возникающие изменения эпидемиологической ситуации в регионе», - подчеркнул Ил Дархан.

В ходе совещания о проводимой работе и принятых мерах по усилению взаимодействия силовых структур и правоохранительных органов в целях противодействия распространению коронавирусной инфекции, обеспечения общественного порядка, защиты жизни и здоровья якутян доложили прокурор Республики Саха (Якутия) Олег Нарковский, министр внутренних дел по Республике Саха (Якутия) Владимир Прокопенко и заместитель начальника Северо-Восточного линейного управления МВД РФ на транспорте Бамаггирей Анцудоев.

Все они отметили, что оперативная обстановка в регионе оценивается как стабильная. Проблемных вопросов по реализации комплексных мероприятий по обеспечению общественного порядка в период пандемии коронавируса в регионе не наблюдается. Все силовые структуры и правоохранительные органы ведут работу в тесном взаимодействии.

**Пресс-служба Главы и
Правительства РС (Я).**

К СВЕДЕНИЮ РУКОВОДИТЕЛЕЙ И ВЛАДЕЛЬЦЕВ АВТОТРАНСПОРТА!

Казенное предприятие «Дороги Арктики» извещает о том, что с 15 апреля 2020 г. по автозимнику «Индибир» снижена грузоподъемность ледовой переправы до 10 тонн.

С 20 апреля 2020 г. закрывается ледовая переправа на участке «Усть-Нера – Хонуу – Зашиверск» для всех видов автотранспорта.

главных задач по борьбе с коронавирусной инфекцией в регионе является защита жизни и здоровья граждан, обеспечение общественной безопасности, сохранение занятости и доходов населения. В республике органами государственной власти при взаимодействии с федеральными органами незамедлительно был создан оперативный штаб по недопущению распространения коронавируса на территории Якутии. 17 марта 2020 года Указом Главы Якутии на территории региона был введён режим повышенной готовности.

В настоящее время на территории городского округа «город Якутск», городского округа «Жатай», посёлка Нижний Бестях Мегино-Кангаласского улуса, посёлка Тикси Булунского улуса, Алданского, Ленского, Мирнинского, Нерюнгринского районов действуют ограничительные меры. Граждане, проживающие на территории этих

СИРИ СИКСИГИНЭН

СӨ. Муус устар 17 күнүттэн Алданна коронавирус анаалыһын ылар лаборатория үлэлиир. Ол туһунан өрөспүүбүлүкэ вице-премьерэ Ольга Балабкина эттэ. Ольга Балабкина эппитинэн, сана арыллыбыт Алданнаабы лабораторияны сэргэ, сабарга былааннаылыбыт Нерюнгригаабы лаборатория тэннинэн үлэлиэбэ. Мэнэ Хагалас улууһугар тестыыр эрэхиминэн лаборатория үлэтэ бэрэбиэркэлэнэр. Хас да сириэн анаалыһы ылыны хааччылар сорок турар. «12,5 тыһ. анаалыс оноһулунна. Күнгэ 1000 анаалыс ылылларын ситиһиэхтээхпит. Элбэх киһиэхэ тест онорухтаахпыт. Барыллаан ыары тарҕанар сири биллэхтээхпит», — диэтэ киһи. Онон Саха сиригэр Дьокуускайга — 4 уонна биридии Миринэйгэ, Нерюнгрига, Алданна, Мэнэ Ханаласка баар буолла.

СӨ. Онкодиспансер уонна кардиокиин тутуула эидемияны утары ылыллар миэрэлэри барытын туһунан туран, ытыллаллар. Бу туһунан доруобуйа харыстабылын министриэ Елена Борисова эттэ дин СИА суруйар. «Онко-, уонна кардиодиспансер тутуулаара салҕанар. Тохтообот. Эидемияны утары ылыллар миэрэлэр тутуһуллаллар. Онно үлэлиир дьон доруобуйатын туруга куруук бэрэбиэркэлэнэр», — диэтэ Елена Борисова. Бу икки эбийиэк үлэбэ кирирдэбинэ, Саха сири дьонун-сэргэтин олоҕо уһуо. Кардиокиин — 2022 сылга, онкодиспансер — 2023 сылга үлэбэ кирирэхтээхтэр.

СӨ. Доруобуйа харыстабылын министриэ Елена Борисова социальнай ситимэринэн быһа тахсан кэспээтэ. Саха сири олохтоохторун «самоизоляцияларга» ынырда. Елена Борисова коронавируһунан ыалдыбыт дьону кытта контактаһыттар эбэтэр ыары тарҕаммыт дойдуттан кэлбиттэр «самоизоляция» эрэхимин тутуһалларыгар модьуйда. ыары биллэриэ суобун сөбүн тоһоҕолоон бэлиэтээтэ дин суруйар СИА. «Ыалдыбыттарын билбэккэ сылдьар дьон элбэх. Ону Россия статистиката көрдөрөр. Ол иһин дыаннаабыт дьону кытта алтыһыттар эбэтэр ыары тарҕаммыт дойдуттан кэлбиттэр самоизоляцияларнаргыт булгучулаах. Доруобуйа харыстабылын министриэтибэтин уонна Роспотребнадзор «горячая линиятын» эрийэн этэргитигэр көрдөһөбүн. ОРВИ сидибэ билинэ да, бырааһы ынырын», — диэтэ министриэ.

СӨ. Өрөспүүбүлүкэ сүрүн санитарнай бырааһын көрдөрүүтүнэн, Ил Дархан Айсен Николаев Ленскэй оройуонун Чайында кыраныссагыгар харантын биллэрдэ. Вахтовай бөһүөлккэ эпидемиологическай балаһыанньа уустук. Дьан тарҕанытын харантын биллэриллибит территориятыгар кириин-тахсыы кытаанактык бобулар. Үлэ тохтооботун туһугар миэрэлэри тутуһан сылдыһыттан ураты барыта суһал штаб хонтуруолугар тутулар. Харантынна олоһор үлэһиттэргэ медицинскэй көмө оноһулар.

СИА матырыйаалларынан.

В Ил Тумэне

Петр Гоголев: Ил Тумэн обязан взять ответственность за коллег в муниципалитетах

Совет представительных органов муниципальных образований при Государственном Собрании (Ил Тумэн) 6 апреля обратился в Государственную Думу Федерального Собрания с обращением о необходимости приостановления отдельных норм федерального закона № 131-ФЗ в связи с распространением коронавирусной инфекции COVID-19. Речь идет о статье закона, устанавливающей ответственность представительных органов муниципалитетов за непроведение заседаний в течение трех месяцев подряд.

Основанием обращения явилась неопределенность в связи с размещением на сайте Государственной Думы Федерального Собрания официального разъяснения Комитета по федеративному устройству и вопросам местного самоуправления по определению правомочности представительных органов муниципальных образований:

«Заседание представительного органа муниципального образования не может считаться правомочным, если на нем присутствует менее 50 процентов от числа избранных депутатов (ч. 1.1 ст. 35 Федерального закона № 131-ФЗ)... Указанные выше положения Федерального закона № 131-ФЗ, а также назначение этого органа предусматривают личное присутствие депутатов на заседаниях, что исключает формы заочного голосования».

Таким образом, действующее законодательство не разрешает проводить дистанционные заседания с заочным голосованием.

Комитет Государственной Думы по региональной политике и проблемам Севера и Дальнего Востока и Комитет Госдумы по федеративному устройству и вопросам местного самоуправления в 2018 году предложили отклонить законодательную инициативу чукотских парламентариев о возможности голосования на муниципальных собраниях по видеосвязи.

«Отсутствие четких критериев отнесения территорий, где могут применяться предлагаемые законом механизмы, может привести к широкому и повсеместному применению предлагаемого вида учета мнения депутатов представительных органов...», — говорилось в отзыве комитета.

Ранее Председатель Государственного Собрания (Ил Тумэн) Петр Гоголев также указывал на риски регулирования конституционных отношений подзаконным актом, например, Регламентом Парламента. В связи с этим

возможность дистанционных заседаний и принятие решений дистанционно скорейшим образом должны быть регламентированы законом.

Вместе с тем, Петр Гоголев считает, что, учитывая необходимость принятия первоочередных решений представительными органами МСУ, специфику нынешней ситуации по самоизоляции граждан, а также меры по обеспечению социальной дистанции в рамках мер по противодействию распространения коронавирусной инфекции необходимо парламенту брать ответственность на себя. Необходимо внести изменения в закон о местном самоуправлении, установив четкие критерии с учетом ситуации по распространению коронавирусной инфекции. Реализуя свои законодательные полномочия, Ил Тумэн вправе внести изменения в закон республики о местном самоуправлении аналогичных тем, которые 9 апреля были включены в Регламент Парламента. Соответствующий проект закона по требованию представительных органов муниципалитетов рассмотрен и поддержан постоянным комитетом по вопросам местного самоуправления Государственного Собрания (Ил Тумэн). Республика Саха (Якутия) обладает правом «опережающего» законодательства, гарантированного постановлением Конституционного Суда Российской Федерации от 1 февраля 1996 года № 3-П «По делу о проверке конституционности ряда положений Устава — Основного Закона Читинской области». Правовые основания для внесения изменений в Закон «О местном самоуправлении в Республике Саха (Якутия)» о работе представительных органов муниципальных образований в дистанционной форме имеются.

Пресс-служба Ил Тумэна.

Саас буолан, айан суолун былдьаһыктаах күннэрин баттаһа кэлиэхтээх мал-сал, комбикорм, 10 тонна эбиэс, мань таһынан дьон сакааһа 30 тонна Индигир нэһилиэгэр баһылык

Борис Иннокентьевич Заровняев салалтатынан бур босхо тиэллэн кэллэ. Нэһилиэккэ дьон сакааһынан хаптаһын арааһын, профлиһи, техниканы (кыра) уо. д. а., массынатын баһылык кэпсэтэн, таһылыннылар. Куоракка үөрэнэр устудьуон оҕолорбут Игнат Никулин, Николай Слепцов, Жора Терешкин, Роман Слепцов, улахан дьонун А. В. Андросов

АСПЫТ, ТАҕАБАСПЫТ ТИЭЛЛЭН КЭЛЛЭ

бары көмөлөөн куруустаатылар.

Оттон оптовай табаары нэһилиэккэ таһыга бэйэбит уолбут сылгы ийтиитинэн дьарыктанар урбаанныг **Слепцов Александр Иванович** бэйэтин массынатыннан Соболюохтон кэлэн, 16 тонна бурдугу, о. д. а. бордуюктаны барытын аҕалан биэрэн абыраата. Чахчы да бу сылга кини патриот буолла. Бурдугу таһыга, бордуюктаны төттөрү-таары куруустааһынна эмиэ устудьуон уолаттарбыт көмөлөрүн тиэртилэр. Ол курдук Сема Тарабукин, Роман Слепцов, Игнат Никулин, Виктор Слепцов, Жора Терешкин, оттон манна Хадаров М. М. салалтатынан Геннадий Слепцов, Николай

Буртахов көмөлөстүлэр дьон баһылык Борис Иннокентьевич махтала улахан.

Манна эбэн эттэххэ, баһылыкпыт куораттан, мантан саппааһын барытын аҕалан, кэпсэтэн, дьонум-нэһилиэгим туһа дьон элбэхтик сүүрдэ-көттө.

Анна ВАСИЛЬЕВА.

Бур Сыһы.

Российской Федерацияҕа

Ийэ (дьиэ кэргэн) хапытааллаах дьиэ кэргэттэр үстэригэр дьиэ саастаах оҕолоругар 5000 солкуобайы ылыахтара

Арасыйыа Бэрэсидьиэнин 2020 с. муус устар 7 күнүнээби 249 №-дээх Ыйаабынан Арасыйыа дьиэ кэргэттэрэ ийэ (дьиэ кэргэн) хапытаалыгар бырааптаах буоллаһтарына, 3 сааһыгар дьиэ саастаах хас биридди оҕолоругар муус устар, ыам ыйа, бэс ыйа устатыгар ый айы 5000 солкуобай эбии төлөбүр ылыахтара.

Бу өйөбүлгэ ийэ (дьиэ кэргэн) хапытаалын бүтүннүү туттан бүтэрбит, эбэтэр бу сыл от ыйын 1 күнүгэр дьиэ сертификаты сана ылар дьиэ кэргэттэр хапсаллар.

Онуоха аналлаах үп, дойдуга эпидемиологической турук сыгырыхайан, федеральной бүддьүөттэн туспа көрүлэр уонна баар ийэ (дьиэ кэргэн) хапытаалын сууматыттан көбүрээбэт, дьиэ кэргэн атын социальнай көмөнү ыларыгар дохуот быһыгытын учуоттаммат.

Арасыйыа Биэнсийэҕэ пуондатын Бырабылыанньатын бэрэссэдээтэлэ Максим Топилин ыйбытынан, Биэнсийэ пуондатын территориальной уорганнара дьиэ кэргэттэргэ бырааптаахтарын туһунан иһитиннэриэхтэрэ. «Арасыйыа үрдүнэн үстэригэр дьиэ саастаах оҕолоругар барыта 2,3 мөл. дьиэ кэргэн бу көмөнү ылыаҕа», – диир пуонда салайааччыта.

Арасыйыа Биэнсийэҕэ пуондатын Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр салаатын да а н н а й д а р ы н а н б и н и г и өрөспүүбүлүкэтигэр 5000 солкуобайдаах ыйдаабы төлөбүр 34 тыһынча кэринэ үһүгэр дьиэ саастаах оҕолорго анаан ийэ (дьиэ кэргэн) хапытаалыгар бырааптаах дьиэ кэргэттэргэ төлөнүөбэ.

Тохоболоон эттэххэ, сертификаттаах дьиэ кэргэттэр алтынны 1 күнүгэр дьиэ өйөбүлү ылар туһунан сайабылыанньаларын биэриэхтэрин сөп. Оччотугар дьиэ кэргэн, төлөбүрү ылар бырааптаах буоллаһына, үс ыйдаабы харчытын толору ылар.

Сайабылыанньаны Биэнсийэ пуондатын порталыгар es.pfrf.ru, эбэтэр госуслугарынан өнөлөр сайтарыгар Тус кабинет нөнүө бэриллэр. Сертификаты туттааччылартан онтон атын туох да докумуон ирдэммэт, наада буоллаһына Биэнсийэ пуондата бэйэтэ тустаах уорганнартан ыйгылар.

Сайабылыанньалары Биэнсийэ пуондатын территориальной уорганнарыгар, клиенттэри кытары үлэҕэ салааларыгар эмиэ биэриэххэ сөп. Онуоха коронавируснай инфекция тарҕаныытын утарар дьаһаллар чэрчилэринэн Биэнсийэ пуондатын бары оройуоннаабы уонна Дьокуускай куоракка управлениелара (клиентскэй сулууспалара) эрдэттэн суруйтарыынан үлэлииллэрин туһунан санатабыт.

Эрдэттэн сурутуу Биэнсийэ пуондатын сайтын, мобильнай сыһыарыытын нөнүө ытыллар. Арасыйыа Биэнсийэҕэ пуондатын Саха Өрөспүүбүлүкэтигэр салаатын Биир кэлим элбэх каналлаах телефонун ситимин 8-800-100-99-74 нүөмэригэр эрийэн суруйтарыахха сөп.

Муома улууһун олохтоохторо Арасыйыа Биэнсийэҕэ пуондатын Муоматаабы клиенттэри кытта үлэлиир сулууспатын 8(4150)2-13-80 телефонунан суруйтарын.

Дьиэ кэргэттэргэ төлөбүр холобурдара:

Икки оҕолоох дьиэ кэргэн: бастакы оҕолоро – иккилээх, кыралара 2020 сыл тохсунньу тугар төрөөбүт. Сайабылыанньаларын муус устарга биэрбиттэр. Бу дьиэ кэргэннэ муус устар ыйтан саҕалаан бэс ыйыгар дьиэ ый айы 10000 солкуобай төлөнөр. Үс ый устата барыта – 30000 солк.

Икки оҕолоох дьиэ кэргэн: бастакы оҕолоро – иккилээх, кыралара 2020 сыл тохсунньу тугар төрөөбүт. Сайабылыанньаларын 2020 сыл балаһан ыйыгар биэрбиттэр. Бу дьиэ кэргэннэ 30000 солкуобай биэрдэ толору төлөнөр.

Үс оҕолоох дьиэ кэргэн: кыралара 2020 сыл тохсунньу тугар төрөөбүттэр, улахан оҕолоро 2020 сыл ыам ыйыгар 3 сааһын туолар. Сайабылыанньаларын муус устарга биэрбиттэр. Муус устарга уонна ыам ыйыгар дьиэ кэргэн 15000 солкуобайы ылар (хас биридди оҕотугар 5000), бэс ыйыгар – 10000 солкуобайы 3 саастарын туола илик икки кыра оҕолоругар холбоон. Ол эбэтэр үс ый устата 40000 солк..

Дьиэ кэргэн бастакы оҕото 2020 сыл ыам ыйыгар төрөөбүт. Сайабылыанньаларын атырдыах ыйыгар биэрбиттэр. Дьиэ кэргэн ыам ыйа уонна бэс ыйа ыйдары холбоон 10000 солкуобайы ылар.

Л. А. ВАСИЛЬЕВ,
УПФР ГУ Муома оройуонугар
Клиентскэй сулууспатын
салайааччыта.

Бу интэриэһинэй

БОЛО АРЫЙЫЛАРА

(Салгыта. Иннин хаһыат № 30-гэр көр.).

Булкадьыктаах удьурдар элбэхтэр. Кыһыл, кубаҕай хааннаах, киэн ыйаастыгас соҕус харахтаах, улахан боллоҕор уостаах, нарын соҕус ньууччалы муруннаах, кугастыны хара, саһархай астаах дьоннор бааллар. Сорохтор киэн харахтаах, хара баттахтаах, түүлээх сирэйдээх ньууччалы-сахалы икки ардынан хааннаах дьоннору эмиэ көрөбүн... Сорохторо – омукупт, сорохтор просто – колымчаамыт дэһэллэр. – Эһи төрүккүт ньуучча буолуо, казактар удьурдара буолуоххут дигэтхэ – кинилэр – А мозет – диэн этэллэр... Манна Татаринов, Третьяков, Кондаков, Ребров, Трифонов, Громов, Черепов той диэн фамилиялар бааллар” (16 сентября 1940 г.). Колымчаннар ньууччалы тыллаахтар. Атын народ тылын – саха, луораветлан, одул, эвен тылларын эмиэ истэллэр, кэпсэтэр да дьоннор бааллар үһү. Дьүһүннэрэ-хааннара бары сиэнчэрдиги. Хара, саһархай баттахтаах, хара, аранас эрилькэй харахтаахтар. Сирэйдэрэ дьахталлара кыһыллыны аранас, эр дьоно хара. Кырдыаҕас саастаахтара түүлээх, бытыктаах сырайдаахтар. Дьахтарын 18 саһыттан үөһэ кыыс оҕолорун атахтара мадыаҕар, токур сотолоохтор. Бэйэлэрин ааттарын колымчаннарбыт дэһэллэр” (6 октября 1940 г.).

“Бэҕэһээ үгүс куобахчыттар тахсан үүрэн – биридди куобаҕы өлөөттөр. Туһах ииппиттэр үһү. Бу дайдыга куобахха быһыт сохсо, үүрүү диэни билбэттэр” (30 сентября 1940 г.). “Манна күөлү балыгын собо, мунду, күөнэх диэни бултаабаттар, билбэттэр. Кыһын аһыыр муус ылыныны, бөлэмнээһини билбэттэр, наар ууну бастан, биитэр муус көйөн күнүнэн таһааран иһэллэр” (30 сентября 1940 г.). “Самоварга чай – уу орунуну тутубаттар, чайникка буһаран иһэллэр. Хата аныгы ас продукта толору буолар. Үкэс магизиннар. Бэйэлэрин киэнэ диэн балык эрэ. Кыһын таба, булт, тайах этэ үһү. Үүт суох. Чай харалы иһиллэр. Бэрт аҕыйах ынах баарын оҕоҕо, ыарыһах киһиэхэ иһэрдэллэр. Олорор дьылэрэ намыһах, кыараҕас, иһэ койка, кровать ороннордоох, таҕас ширма быыстардаах, биллигин ылтаһын-тимир бочка охоттордоохтор. Дьиз, хостор истэрэ биитэр олус сылаас, биитэр алыс тымныы, сөрүүн буолан тэн, нормальной температурата суох буолар. Дьизэ оҕолор, дьахталлар олорор буолаллар. Үгүстэрэ сүрэх ыарыы, унар ыарыылаах да буолаллар үһү” (30 сентября 1940 г.).

“Аҕыйах сыллаахха дылы 2-3-4 дьахтардаах, ойохтоох дьоннор бааллара үһү. Кыргыттар 13-14 саастарыттан да ыла буруйу оноруула хойуута үһү. Төрүүр да кэмнээх буолбат этэ дэһэллэр. Аҕалара биллибэт – көссүү, хоноһо оҕотун манна обычно – кыыс оҕотоо диэн кыбыстыбакка ааттыыллар. Кыыс сылдьан оҕолонуу соччо адыта суох – биллэр явление

курдук саһарсаллар. Кыыс оҕото обычно правило курдук ийэтин, аҕатын, эһэтин аныгар – кини уолунан, оҕотунан суруллар үһү. Уруулуу да икки ардыгар буруйу оноруу баара ханна барыай дэһэллэр... Ахтыллыбыт народнастар икки ардыларыгар уруурҕаһы – ойох, эр буолуу иннигэһэ суох эльбэх үһү. Тыллара да булкуһа, хас да омук тылын истиһэллэр, санарар буолтар” (22 сентября 1940 г.). “Манна эр, ойбо суох биитэр хаһы эмэ ойбо, эри булунааччы бэрт эльбэх эбит. Ордук гонорей ыары тарҕаммыта биллэр үһү. Эдэр уолаттар – холостуойдар, ким х а й а т у о х ы а р ы л а а б ы н , приключениялаабын быһа кэпсээн тахсаллар... Кыыс толору, алыс активнайдар бааллара эмиэ биллэр үһү. Сайын, күһүн талахха саһааччы, катерга, параходка, хоско да хоноочу кыргыттар баалларын хаһы да кэпсириллэр... Хата дайды дьоно Якутскайтан кэлбиттэр хото ойох ылан сорох ильбэр, сорох хаалларар, сорох балайда олохсуйан олоро сатыыр эбиттэр” (30 сентября 1940 г.).

“Оконешниковтан исторической фольклорга сэхэннэри суруйдум. Кини сэхэнинэн – бу Колымаҕа – Средней, Нижней наслетарыгар Дыгын саҕана сэррииттэн күрээт тахсан олоҕурбут бастагы сахалар наар Алаһай үрээтин булан олооттор. Өрөк Чөрөгөр, Уус уола Эриэн Бөрө, Тойон уола, Кудугуй, Чысына той диэннэр тахсан Алаһай бултар. Омугу кытта кыргыһан хотторон баран Өрөк Чөрөк куотан Абый сиринэн, Дьаангынан Якутскайга төннөн уучча суутугар тыллаан сэрриини сирдээн таһаарар. Ол кэлэннэр Алаһай сүнньүн тохору уоттаах кыргыһы буолар. Хотон Алаһайга – острог тутан олороллор. Онтон Колымаҕа киирэн – дьиз-уот – крепость турураллар... Ол олорон бэрт эльбэх дьылга-күнгэ өлөрсүү буолан, ордук хойуут чукчаны кытта охсуһан, хотторо сыһан, чукча тэйэн уурайаллар. Ол кэмнэртэн ааттанан хаалбыт Погромнай, Стадхун, Острог, Крепость, Киһилээх таас, Хайырдаах той ааттардаах сирдэр, олохтор биллигин да бааллар” (17 сентября 1940 г.).

Боло анардас саха эрэ олоҕунан, тылынан-өһүнэн эрэ интэриэһиргээбэт, хоту олорор аҕыйах ахсааннаах норуоттар уонна олохтоох ньууччалар олохторунан, тылларынан эмиэ интэриэһиргиир. Ол иһин ньууччалар олорор Походск, Крест диэн бөһүөлэктэригэр бара сылдьар. “Походск... Никольский Феод. Сергеевич, пожилой мужик, лет 51, украинец, долетевший до сюда еще в 1936 году. Работник ДС ГСМП. Работал бухгалтером, но потом бросил эту специальность и взялся приказчиком и завскладом. Рассказывает о задачах освоения Севера, Чукотку, о внедрении русской культуры как передовая основная культура народов СССР. Обижается в разговорах и подходах

на местное население – колымчанов, говорит, что колымчане все наши товары называют по своему, а когда исправляешь по русски, чтоб они говорили и называли правильно, как мы русские называем, на это они обижаются и отказываются, поэтому очень трудно с ними справиться” (2 ноября 1940 г.).

“Ныне в Походске ловил около 1300000 штук разного сорта рыбы. Зимой промышленяют на зверей, пушнины, на песца, горностая, лисицы и т.п. Охотников много. Орудие: ружье-винчестер, тозовка, берданки, карабин русского и американского производства. Капканы, черканы-деревянные, пасть. А раньше они имели – клепту на зверей, луки на сохатого и медведей, сачину на линейных гусей и птиц. Черканы на горностаев, ядов на волка. Летом и зимой на рыбу имеют – сети, неводы. Раньше имели – морду, сети маленькие.

В Походске домов всего около 40-ка. Живут в рубленых домиках, старые, без крыши, на домиках везде вешалки – аргы мас – для сушки рыбы – юколу или лухайку. Рядом амбары кладовые, между амбаром и домиком как обычное правило – сени. В комнате освещение от свечи, керосина. Нет подсвечников. Самовара не увидели, у всех чайники. Посуда и чашки привезные. Печки от железной бочки на половину, их ставили на четырехугольном шестике. У некоторых столы с низкими ножками. Койки нет, просто лежат и сидят на полу, когда спросишь, то говорят – наверху жарко, сидеть невозможно, голова болить, от такой печи спаса нет” (3 ноября 1940 г.).

“На кладбище видел старые и новые кресты. В некоторых крестах я видел макету птицы, высадах на крестах. По сведениям местных жителей здесь на Колыме якуты по своему старинному обычаю должны на кресте могилы ставить образа божественных птиц – Чөкчөнө – которая является предками рода. Некоторые роды имеют своеобразные божества птицы – куба, барыллыа, кыталык, кырбый и т.д. Могила с птицами говорят имеются везде, во всех наслегах Ср-Колымского р-на” (9 ноября 1940 г.).

Здесь в дни празднования годовщины Октября в магазине Кресты отпустили вино, водку и спирта. Много выпивали, передрались, были всевозможные драки, кулачные бои. Нескольких побили. Даже мой сказитель Березкин 6-го числа из дома свою жену с грудным ребенком, выгнал и бил своего родного 20-тилетнего сына, который убежал в 7 километрах Кресты. На Кресте передрались, бились, выгонялись. Рассказывают наших-же работников – Попова, Полякова и других которые дрались из-за семейного положения. У работника оленьсовхоза Обедина развелась жена молодая, обруселая юкагирка и нашла одного другого. А пожилой муж ее ничего не имея переехал к родителям жены и живет один. Обедин русский, приезжий из материка несколько лет назад. Он жил и работал в

Кресты” (11 ноября 1940 г.). “Поселок Крест. Находится в 35 километре ниже Н-Колымска. Расположен на горке, на правом берегу реки Колымы. Строительство началось с 1937 года. Теперь жилых домов и организаций около 30 и больше с палаткой. Оленьсовхоз, торговая сеть, аэропорт, метстанция, рация, больница, школа 4 классная, общежития и частные дома. Живут – русские, якуты приезжие, луораветланы, одулы – обруселые, колымчане. Смесь большой. Женатые на туземцев русские приезжие много. Также имеются несколько туземцев с незаконно рожденными детьми” (19 ноября 1940 г.).

“Маннаабы Өлүөрэ омуктарын сахалар – ханаайы – диэн ааттыыллар эбит. Оттон бэйэлэрэ омуктар – водул биитэр – чукочи водуль диэн ааттаналлар үһү. Лабанхалар биитэр таас омуктара – “Угул-лача” – “һулларыча” диэн ааттыыллар үһү. Ол аата омукутуугар – суорбан – диэн үһү. Онон биһиги өһүргэнэбит, сити кэриэтин омук диэн этэр, биитэр ханаайы диир ордук диэн олохтоох Курилов Николай оҕонньор быһаарар... Оттон сахалар тааска олорор омуктары – ламанха – диэн ааттыыллар, биһи да ону батыһан – лабанхалар диэн ааттыбыт. Аны билигин биһигини үрдүттэн эвен диэн ааттыыллар, хайа кыылан этэллэрин билбэппит. Биһиги ывын диэн ааттаммыппыт, арай атын дайдыга ааттыыллара буолуо... диэн Курилов Николай сэхэргиир. Маннаабы омуктар муораттан тутулуктаах олохтоохтор. Кинилэр төрүппүт, былыр ыраах арбаа дижиттэн күрээп кэлэн бу дайдыга олохсуйбута үһү,- диэн Курилов Николай сэхэргиир” (7 декабря 1940 г.).

Боло мантан салгыы хоту дойдуну олохтоохторун үгэстэригэр, олохторугар болҕомтотун уурбутун бэлиэтиибин. “Бу дайды олохтообун былыргы майгытынан хайа да иһити, күөһү, чайнигы уокка, холумтанга тумсун аан диэки көрдөрөн уурбаттар, чэгийин ханас диэки көрдөрө уураллар. Ыйыттаха: “Ити биһиги саха да, омук да миэрэтэ буолбут суох, айбырбаан чайнигы аан диэки тумсунан хайыһыннара уурбаппыт”,- диэн этэллэр... Омуктар бары дьибэҕэ сангыабы кэтэ сыльһаллар. Оҕолоро бары тилийэ биир тигиһээх, түүтэ иһильдэ “бойтоно” курдук таба

БОЛО АРЫЙЫЛАРА

тириитэ таһастарын кэтэ, соһо сылдьаллар... Этэрбэһэ, ыстаана, үтүлүгэ холбуу биир таһас. Арыт көлөттөн охтон сытан хаалаллар, 3-4-5 саастаах оҕолор таһастара итинник. Дьахталлар ытарҕалаахтар, малахай бэргэлээхтэр. Дьибэҕэ чүмэчинэн олоһоллор, камин оһох да сырдыга көмө буолар. Дьибэҕэ бииргэ олорор саха, омук оҕолоро бэйэ-бэйэлэрин тылларын истиһэллэр, санарсаллар...

Киэһэ хонукка дьибэлээхтэр чукча олоһун туһунан сэхэргииллэр: “Чукча таба сүһүлээх, күһүнүн сентябрь ыйыгар ынаах өлөрөр празник буолар. Онно өлөрөр ынаахтарын муньһан олорон албаналар. Албаныыга баар дьон “ярар” диэн төгүрүк дүһүрү илиһигэ тутан олорон нерпа балык бытыгынан охсуолаан тыһааталлар үһү. Оннук ярардара 3-4, 5-6-та да ыал ахсын баар буолара, син музыка кэриэтэ диэххэ сөп. Ойун дүһүрүттэн туспа буолар. Празникка бары чугастаабы ыал олоччу мусталлар. Дьибэлэрэ яранга диэн ааттанар. Ол албаналларыгар “сайтаан” диэн мас эмгэгтэрин хаанынан, сыанан умнахтаан аһаталлар, маанылыыллар, ол аата танаралара, үнэрсүктэр тэриллэр үһү. Ол эдэр таба оҕолорун ынаахтары урут таһас тэринээри өлөрөллөрө. Оттон сыл таһас сааһа буолабына, муус устар ыйыгар “таба муоһа түһэр” празниктара буолар. Онно буур таба муостара түһэн сана муос үүнэрэ кэлэр. Манна эргэ муостары хамыйан ылан биир сиргэ от курдук чөмөхтүүлэр. Ол чөмөхтөөн олорон бары мустан олорон мас бэлэмнээн былыргылы былаан, туорай мастаах, аллараа өтүгүр үүтгээх мастаах уот ылар маһынан эриттэрэн, эргэ көмөргө уот эрийэн, ытыйан ылан “саһа уот” оттоллор. Ас эһин буолар. Оттон ыам ыйыгар үһү таба празнига “гыһы таба төрүөн муоһа түһэр” кэмин ытыктаан аһаллар. Маньаха эмиз сана уот оттоллор, эргэ муостарын бары муньһаллар үһү...” (9 декабря 1940 г.).

“Манна омука, сахата наар биир “көбүстэринэн энээритэн, куолайдарын түгэбинэн хамнатан уһуннук тардан ыла-

ыла эһитэ, эмискэ долгуччу таһааран ыллыыллар. Көбүстэрин, куолайдарын дорҕоонугар – кэнэриилэрэ эмизэ эбии ролю ойнуур. Истэргэ кэрэ, Муома, Индибир олохтоохторун куоластарыттан туспа, оттон южной райоттар ырыаларын мотивар бугатын маарына суох, туспа. Мин Колымаҕа истибит ырыаһыттарым мотивтара биир. Олонхолооро наар ырыа, мотив буолар. Саха, омук (водул) мотива, куолаһа маарыннаһар. Чукча (луовереглан) куолаһа бөдөн, сөһ, кинилэргэ көбүстэрэ улаханлык көмөлөһөр. Маннаабы омуктар бэйэлэрэ – водул – дэнэллэр, кинилэри сахалар – ханаайы – диэн ааттыыллар. Оттон кинилэр саханы – йаһал – диэн ааттыыллар. Ол кэннэ таас омугун (Муома, Абый, Алаһай олохтоохторун) сахалыы – лабанха – биитэр ывын – дэнээчилэр диэн этэллэр. Маннаабы омуктары (ханаайыны) ньуучча – тонус диэн ааттыыллар диэн сэхэргииллэр. Маннаабы ханаайылар тыллара лабанха (эвен) тылыттан туспа тыллаахтар үһү... Ол кэннэ олохтоох сахалар быһаарыларынан хайа да нация тылларыгар ньуучча, саха, омук, чукча тыла кириспитэ бэрт үгүс, булкуйа тыллаах дьоммут диэн буолар” (10 декабря 1940 г.).

“Омуктартан сырыттаһтарына үөрэммиттэринэн сиргэ олоро түһэллэр. Атаһтарын төгүрүччү ууран олоһоллор (халаачыкты). Омук даһаны, саха да дьахталлара чаастатык оҕолорго баһтарын ыктараллар, бытталлар. (Манник үгэс, Саха сириг устун үксүгэр тарһаммыт быһыылаах, бэл, сэрин бүтүүтүгэр төрөөбүт киһи, оскуолаһа кириэһхэр диэри бытталларын көрөр эһим. Ордук саас, муос түннүк чарааһаабытынан, онон күн тыгар буолбутун кэннэ, сытыы харахтаах кыыска ыктараллара, ол кэннэ саха ууһа онорбут муос тарааһынан тарааналлара.

Григорий ФЕДОТОВ.

(Салгыыта бэчээттэни).

Служба «01» сообщает

Пожарная безопасность в период проведения Пасхи

Пасха – самый главный христианский праздник, связан не только с торжественной службой, крестным ходом и куличами, но и с массовым использованием открытого огня, в частности свечей и лампадок.

Во избежание возгораний в храме каждый прихожанин должен соблюдать ряд простых правил:

- при зажигании свечей с подсвечников, закатывайте рукава одежды;
- следите за детьми;
- не толпитесь в одном месте, соблюдайте расстояние от других прихожан;
- в случае загорания одежды немедленно скиньте её,

накройте плотным материалом или постарайтесь потушить огнетушителем;

– в случае срабатывания пожарной сигнализации следует немедленно покинуть храм, не создавая давки и паники.

Д. М. СЛЕПЦОВ, главный государственный инспектор Момского района по пожарному надзору УНД и ПР ГУ МЧС России по РС (Я), младший лейтенант внутренней службы;

М. И. СТАРКОВА, инструктор по противопожарной профилактике ОГПС РС (Я) № 22 по МО "Момский район" ГБУ РС (Я) «ГПС РС (Я)».

ПРОГРАММА ПЕРЕДАЧ

ПОНЕДЕЛЬНИК 20/04

06:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 06:15 - Онлайн-зарядка 12+
 07:00 - Эрдэһиттэр 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Город женщин 12+
 10:15 - Фиксики 6+
 10:30 - Мультифильмы 6+
 10:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 11:00 - Брифинг 12+
 11:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 12:00 - Новости 12+
 12:15 - Кыайы-75 12+
 12:30 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 13:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 13:15 - Солдатские истории 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 13:45 - Актуальное интервью/Репортаж
 14:00 - Телеурок для Математика 6+
 14:15 - Телеурок для Русский язык 6+
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Актуальное интервью 12+
 18:30 - Дойдум дьоно 12+
 18:45 - Актуальное интервью 12+
 19:00 - Талбан 12+
 19:45 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 20:15 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 20:30 - "Саха Сирэ" информационная программа 12+
 20:45 - Тьа ыччата 12+
 21:30 - "Хаарыан хампа күөх кытылым" спектакль 12+
 23:50 - Бастың клип 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 01:30 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 01:45 - Солдатские истории 12+
 02:00 - Эл иитэ 12+
 02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Талбан 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+
 05:00 - Золотой фонд ТВ 12+

ВТОРНИК 21/04

06:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 06:15 - Онлайн-зарядка 12+
 07:00 - Эрдэһиттэр 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Асчыттар 12+
 10:15 - Фиксики 6+
 10:30 - Мультифильмы 6+
 10:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын! 1
 11:00 - Брифинг 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:00 - Новости 12+
 12:15 - Кыайы-75 12+
 12:30 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 13:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 13:15 - Солдатские истории 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 13:45 - Актуальное интервью/Репортаж
 14:00 - Телеурок для Математика 6+
 14:15 - Телеурок для Русский язык
 15:15 - Телеурок для Литература 6+
 15:30 - Телеурок для Обществознание
 15:45 - Телеурок для Английский язык
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Актуальное интервью 12+
 18:30 - Дойдум дьоно 12+

18:45 - Актуальное интервью 12+
 19:00 - Талбан 12+
 19:45 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 телесериал 12+
 20:30 - "Саха Сирэ"
 20:45 - Тьа ыччата 12+
 21:30 - "Гулливер" спектакль 12+
 23:00 - Кэнсирэ 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 01:30 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 01:45 - Солдатские истории 12+
 02:00 - Лекториум 12+
 02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Талбан 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+
 05:00 - Золотой фонд ТВ 12+

СРЕДА 22/04

06:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 06:15 - Онлайн-зарядка 12+
 07:00 - Эрдэһиттэр 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Асчыттар 12+
 10:15 - Фиксики 6+
 10:30 - Мультифильмы 6+
 10:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 11:00 - Брифинг 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:00 - Новости 12+
 12:15 - Кыайы-75 12+
 12:30 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 телесериал 12+
 13:15 - Солдатские истории 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 13:45 - Актуальное интервью/Репортаж
 14:00 - Телеурок для Математика 6+
 14:15 - Телеурок для Русский язык
 15:15 - Телеурок для Литература 6+
 15:30 - Телеурок для Обществознание
 15:45 - Телеурок для Английский язык
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Актуальное интервью 12+
 18:30 - Дойдум дьоно 12+
 18:45 - Актуальное интервью 12+
 19:00 - Талбан 12+
 19:45 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 телесериал 12+
 20:30 - "Саха Сирэ"
 20:45 - Тьа ыччата 12+
 21:30 - "Дьырыбына Дьырылыатта"
 спектакль 12+
 23:35 - Кэнсирэ 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 01:45 - Солдатские истории 12+
 02:00 - Аал-луук мас 12+
 02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Талбан 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+

ЧЕТВЕРГ 23/04

06:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 06:15 - Онлайн-зарядка 12+
 07:00 - Эрдэһиттэр 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Готовим вкусно 12+
 10:15 - Фиксики 6+
 10:30 - Мультифильмы 6+
 10:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 11:00 - Брифинг 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:00 - Новости 12+

12:15 - Кыайы-75 12+
 12:30 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 13:15 - Солдатские истории 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 13:45 - Актуальное интервью/Репортаж
 14:00 - Телеурок для Математика 6+
 14:15 - Телеурок для Русский язык
 15:15 - Телеурок для Литература 6+
 15:30 - Телеурок для Обществознание
 15:45 - Телеурок для Английский язык
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Актуальное интервью 12+
 18:30 - Дойдум дьоно 12+
 18:45 - Актуальное интервью 12+
 19:00 - Талбан 12+
 19:45 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 телесериал 12+
 20:30 - "Саха Сирэ" информационная программа 12+
 20:45 - Тьа ыччата 12+
 21:30 - "Покуда жива любовь" спектакль 12+
 23:15 - Кэнсирэ 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 01:45 - Солдатские истории 12+
 02:00 - Охота и рыбалка в Якутии
 02:30 - Дойдум дьоно 12+
 02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Талбан 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+
 05:00 - Золотой фонд ТВ 12+

ПЯТНИЦА 24/04

06:00 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 06:15 - Онлайн-зарядка 12+
 07:00 - Эрдэһиттэр 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Город женщин 12+
 10:15 - Фиксики 6+
 10:30 - Мультифильмы 6+
 10:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 11:00 - Брифинг 12+
 11:15 - Талбан 12+
 12:00 - Новости 12+
 12:15 - Кыайы-75 12+
 12:30 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 телесериал 12+
 13:15 - Солдатские истории 12+
 13:30 - Саха Сирэ-Якутия 12+
 13:45 - Актуальное интервью/Репортаж
 14:00 - Телеурок для Математика 6+
 14:15 - Телеурок для Русский язык
 15:15 - Телеурок для Литература 6+
 15:30 - Телеурок для Обществознание
 15:45 - Телеурок для Английский язык
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын!
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Актуальное интервью 12+
 18:30 - Дойдум дьоно 12+
 18:45 - Актуальное интервью 12+
 19:00 - Талбан 12+
 19:45 - "Ааспыт аспап амтана-2"
 телесериал 12+
 20:30 - "Саха Сирэ" информационная программа 12+
 20:45 - Тьа ыччата 12+
 21:30 - "Ойуун түүлэ" спектакль 12+
 22:50 - Кэнсирэ 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - "Ааспыт аспап амтана"
 телесериал 12+
 01:45 - Солдатские истории 12+
 02:00 - Полярная звезда 6+

02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Талбан 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+

СУББОТА 25/04

06:00 - Геван 12+
 06:30 - Дойдум дьоно 12+
 06:45 - Репортаж 12+
 07:00 - Хранители времени 12+
 07:30 - Саха итэҕэйэ 12+
 08:00 - Кэл, олоҕ, эһэргэһиэх 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Истин илдьит 6+
 09:45 - Бастың клип 12+
 10:00 - Телеурок 12+
 12:00 - Новости 12+
 12:15 - Телеурок 12+
 13:30 - Новости 12+
 13:45 - Телеурок 12+
 14:30 - Истин илдьит 6+
 15:00 - Новости 12+
 15:15 - Телеурок 12+
 16:00 - Новости 12+
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын! 12+
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Дом мечты 12+
 18:45 - "Князь Игорь" спектакль 12+
 21:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын! 12+
 22:00 - Клевая рыбака 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
 01:30 - Клевая рыбака 12+
 02:00 - Аал-луук мас 12+
 02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Золотой фонд ТВ 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+

ВОСКРЕСЕНЬЕ 26/04

06:00 - Геван 12+
 06:30 - Дойдум дьоно 12+
 06:45 - Репортаж 12+
 07:00 - Простые истины 12+
 07:30 - Хотугу сулус 6+
 08:00 - Кэл, олоҕ, эһэргэһиэх 6+
 09:00 - Зарядка 12+
 09:15 - Истин илдьит 6+
 09:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын! 12+
 10:00 - Телеурок 12+
 12:00 - Новости 12+
 12:15 - Дом мечты 12+
 12:45 - Телеурок 12+
 13:30 - Новости 12+
 13:45 - Телеурок 12+
 14:30 - Истин илдьит 6+
 15:00 - Новости 12+
 15:15 - Телеурок 12+
 16:00 - Новости 12+
 16:15 - Ким да умнуллубат, туох да умнуллубат! 12+
 16:45 - Золотой фонд ТВ 12+
 17:30 - Солдатские истории 12+
 17:45 - Чэйинг, бииргэ ылыабын! 12+
 18:00 - Новости 12+
 18:15 - Охота и рыбалка в Якутии 12+
 18:45 - "Тарбаахаттыгы астыахха" күрүх
 19:30 - "Күргэн кэпсэтин" спектакль 12+
 20:45 - Кэнсирэ 12+
 22:00 - Клевая рыбака 12+
 00:00 - Новости 12+
 00:15 - Тьыннаах дорбоон 12+
 01:00 - Моя Якутия 12+
 01:30 - Клевая рыбака 12+
 02:00 - Лекториум 12+
 02:45 - Кыайы-75 12+
 03:00 - Хранители времени 12+
 03:30 - Золотой фонд ТВ 12+
 04:15 - Документальные фильмы с субтитрами 12+
 05:00 - Золотой фонд ТВ 12+

Төһө да аан дойдуну аймаабыт коронавирус бииртэн биир дойдуга тарханнар, олох бара турар. Күммүт уота сылһиан, сандал сааспыт кэлбитэ үчүгэйн! Өй-санаа көннүөрөр, күүс-уох эбиллэр, инникигэ эрэл күүһүрэр.

Бииртэн биир биһигини араначчылыр, күүтэр танараларбыт күннэрэ солбуһа кэлэн ааһаллар. Сааһы уруйдуу кэлэр Сибэтиэй Дьэбдэкиэйэ танара буолар.

Дьэбдэ карантинна хаайтаран олорон, биир үтүө күн кулун тутар 13 күнүгэр Арчы дьэтигэр Сибэтиэй Дьэбдэкиэйэ танара күнүн бэлиэтээбиһитин ахтан-санаан кэлбиһин ааҕааччыларбар тиэрдэбин. Дьэбдэкиэйэ танара күнүгэр олонхоһут Дайыыла удьуор утумун салҕааччылартан биирдэстэрэ, улахан аймах бас-көс киһитэ, үлэ, спорт бэтэрээнэ Никулин Алексей Алексеевич өртөн ыла ыра санаа оностубут баҕа санаатын толорон 11 оҕону төрөппүт Герой-ийэтин Евдокия Егоровнаны, көргэнэ Антонина Ильинична ийэтин сизстэрэ идэлээх Евдокия Семеновнаны кэриэстээн, аймахтарын түмэн үтүө тэрээһини тэрийдилэр.

Алексей Алексеевич Сибэтиэй Дьэбдэкиэйэ туһунан, кинилэр аймахха хас да үйэлэр тухары Дьэбдэкиэйэ диэн аат үрдүктүк тутууларын, көлүөнэлэри унуордаан күн бүгүннэ диэри бу аакка сүгүрүйэллэрин истинник кэпсээтэ, слайданан көрдөрдө.

Аймахтар тура-тура кинилэргэ Дьэбдэкиэйэ аат хантан кэлбитин, хас аймах аайы хасты да Дьэбдэкиэйэ баарын, слайданан, альбомунан ситэрэн сырдаттылар.

Ытыктыр эдьийдэрэ, үлэ бэтэрээнэ, сэрии сылларын оҕолоро Черова Мария Михайловна, Евдокия Самсонова, балтылара Варвара Габышева киэн туттар киһилэрэ Слепцова Евдокия Ивановна

СОНУН ТЭРЭЭХИН ДЬЭБДЭКИЭЙЭ КҮНҮГЭР

бэлэбин туттарда, дьоро күнү бэлиэтииргэ көмөлөспүтүн иһин махтанна. Түмүккэ Алексей Алексеевич Евдокия диэн аат үтүө аат буоларын өрөспүүбүлүкэбэ элбэх Евдокия диэн ааттаах биллэр-көстөр үтүө дьон баалларын эттэ, ол иһигэр: САСР Үрдүк Сэбиэтин бэрэссэдээтэлэ Евдокия Горохова, балерина Евдокия Степанова, суруналыыс Евдокия Иринева-Огдо, Дьокуускай куорат үөрэбириитин салайааччыта Евдокия Евсикова, Муомаҕа райсовет исполкомун бэрэссэдээтэлинэн үлэлээбит Евдокия Аммосова, булчут Евдокия Слепцова-Долгунча. Улуу поэттар П. А. Ойуунускай «Ийэм Дьэбдэкиэй унуоҕар» диэн хоһоону, Алампа таптаалааҕар Дуһаҕа ырыа айбыттара. Онон

Евдокия диэн үтүө күүстээх энергетикалаах аат, оҕолоргутун, сиэннэригитин Евдокия диэн ааттаан диэн ыһырда.

Аҕам эдьийэ Евдокия Абыйга Жирков диэн киһиэхэ, ийэм эдьийэ Евдокия Юмшанов диэн Дьааны киһитигэр көргөн барбыттара. Бу икки Евдокиялартан сиэннэр, хос-хос сиэннэр Евдокия диэн ааттаахтар элбэхтэр. Урут нуучча аҕабыттара кэрийэ сылдьан дьону сүрэхтииллэрэ, онно сибэтийдэр ааттарын хото бизэрэллэрэ биллэр.

Онон Никулиннар аймахтары түмэр сыаллаах ураты дьоро Сибэтиэй Дьэбдэкиэйэ күнү бэлиэтээбиттэрин улаханник биһирээтибит, кинилэргэ махтанабыт.

Евдокия СЛЕПЦОВА,
педагогической үлэ бэтэрээнэ.
Хаартыскаҕа ааптар түһэриитэ.

туһунан долгуйа кэпсээтилэр. Евдокия Т. К. Апросимова аатынан тыйаатыр артистката, уран тарбахтаах истэһинньэн, элбэх оҕо ийэтэ, үлэһит үтүөтэ, актыбынай, туохха барытыгар быыс булан кыттарын иһин «Успей Дуһа» диэн таптаан ааттыр киһилэрин истинник аҕыннылар.

Любовь Кириллина эбэлэрэ, эдьийдэрэ, балыстара бары Евдокия диэн ааттаахтарын, Евдокиялар тустарынан альбом, слайда көрдөрөн быһааран биэрдэ.

Бу курдук хас биирдии аймах тура-тура тоҕо Евдокия диэн ааттаммытарын, удьуор утума тэнийбитин киэн тутта кэпсээтилэр. Дьэбдэкиэйдэргэ анаан ырыа ыланна, хоһоон да аабылынна.

Алексей Алексеевич бүгүн дьоро күннэ кэлбит уонча Евдокияҕа Дьокуускай куораттан аҕалыт броштурарын бэлэхтээтэ, Арчы дьэтин салайааччыта СӨ култууратын үтүөлээх үлэһитигэр И. Н. Слепцоваҕа бэйэтин

МАХТАНАБЫТ

Биһиги күндү киһибит – ийэбит, эбэбит, хос эбэбит **Наталья Гаврильевна Уваровская** уһун, ыарахан ыарыыттан олохтон барбыта 40 хонуга буола оҕуста. Төһө да улаханник ыарыттылар, биһиэхэ барыбытыгар көмөтүн, сүбэтин-аматын тиэрдэ олороро. Оҕо эрдэбинээҕибит курдук арчылы-араначчылы сылдьара. Дьонно-сэргэбэ ураты амарах, аһыныгас сыһыаннааҕа. Олоххо олус тардыһылаах, олоҕо оҕолоругар, сиэннэригэр, хос сиэннэригэр салҕанарын көрөн онтон олус үөрэрэ.

Ийэни – чугас киһини сүтэри – киһиэхэ сааһыттан тутулууга суох олус ыар

сүтүк. Биһиги ийэбитин сүтэрбит ыар-курсу күннэригэр күүс-көмө, сүбэ-ама буолбут Арчы дьэтигэр (сал. И. Н. Слепцова), социальной харалта, прокуратура, Муома алын сүһүөх оскуолатын, «Кэнчээри» уһууаан кэлэтииттигэр, Муома орто оскуолатын 1986, 1992, 1994 с.с. бүтэрбит кылааспыт оҕолоругар, аймахтарбытыгар Старковтарга, Уваровскайдарга, Басыгысовтарга, Исаковтарга, Черовтарга, Кривошапкиннарга, Матвеевтарга, Тороховтарга, Сидоровтарга, Орто Дойду түүлэтииттэн төрүттээх И. И., П. К. Корякиннарга, Г. Захаровка, У. К.

Тереховаҕа, В. В., А. В. В. Ефимовтарга, Т. В., М. Н. Ивановтарга, ыкса ыалларбытыгар В. И., Н. П. Ефимовтарга, буорга үлэлээбит И. В. Неустроев биригээдэтигэр, чугас дьоммутугар Н. И., Е. А. Слепцовтарга, Л. Г. Степановаҕа, А. С. Ушницкаҕа, Д. Х. Атласовка, Е. И. Слепцоваҕа, Г. А. Слепцоваҕа, О. А. Акимоваҕа, В. И. Сокорутоваҕа, В. Н. Слепцова, Р. И. Спиридоноваҕа, Н. С. Федоровка, Д. С. Захароваҕа, М. И. Корякинаҕа, А. А. Пилюченкока, В. В. Старостинаҕа барҕа махталбытын биллэрэбит.

Эһиэхэ кытаанах доруобуйаны, этэннэ буолууну баҕарабыт.

Оҕолоро, сиэннэрэ.

Орто Дойду нэһилиэгин Арыы диэн сибэккинэн симэммит, ымыы чыгычаах ыллаабыт, күөрэгэй ырыата көрүлээбит, кэбэ кыыл кэрээбэккэ эппит тобойугар

Күөрээкиттэр диэн элбэх ыччаттаах ыаллар олон аспыттар. Кинилэр ынах, сылгы сүөһүнү сахалыы сиэринэн итэн-аһатан олодохторуна, былаас уларыйан, эһэлэрин сүөһүтүн, атыр үөрүн холкуоска холбообуттар. Эбэлэрэ Кыһыл Балыктаахтан төрүттээбэ үһү, кини аата Улахан Огдоочуйа диэн ахтыллар. Таайдара Күүстээх Күөрээкин – Гаврил Гаврильевич Корякин сэһэннэ кирибит Муома сиригэр биллэр киһи. Наталья ийэтэ Е. Г. Корякина-Уваровская, аҕата Г. Г. Уваровская сүрдээх булчут киһи эбитэ үһү. Кини эмискэ ыалдыан эдэригэр өлбүт. Ийэлэрэ Дьэбдьиэ наһаа ыарыһах да буоллар, сүөһүтүн иитэн, оҕолорун этэннэ улаатыннарар сирдээби иэһин толорон, дьонун олобу олобут. Кини олус миннигэс астаах саха дьахтара үһү. Туох-баар отчут-масчыт, от тийээччи үгүстүк чэйдээн, иттэн аһара, тулайыах оҕолор эмиз үгүстүк сылдьан ирэн-хорон бараллара кэпсээннэ сылдьар. Дьэбдьиэ наһаа иистээх, иннэ гынан бүппэт түбүктээх эбит. Саха абыгыһынан кыстыкка дьукааһаһар идэлээхтэрэ, ол курдук Бүөтүр Черов (Омукуур), Алексей Старков дьыһэнэн, Г. Ф.

ИҢИРЭХ ДУУҔАЛААХ КЭРЭ ИЙЭ, ЭБЭ ЭТЭ

Корякиннар (Корякин В. Г. дьоно), Ыстапаан Слепцов (Хабдыһыт) биригэ кыстаан, этэннэ күөххэ үктэнэллэрэ.

Наталья холкуоска, сопхуоска ыанньыксыттан, ыанньыксыт үлэтин эрийин элбэби билбитэ. 15 ынабы ыра, ньирэйдэрин барытын бэйэтэ көрөрө. 1957 с. 12 ыанньыксыт баара, Арык Сыһытыгыгар Даадарга, Талгыска уонна 150 субан сүөһү Ээмиллээбэ этилэр. Эдэр 16-17 саастаах кыргыттар сиидэс танастан былааччыга тиктэн баран, үөрэн-көтөн хас да көһү сатыы кулуупка оонньуу, үнкүүлүү бараллара. Түүннэри сатыы кэлэн, хотон үлэтигэр умса түһэллэрэ, оҕо буолан сылайары аахсыбат этилэр. Биридэ от үүммэтэ сылыгар «Оҕо Төрөөбүт» диэн сиргэ «Победа» бир оҕустаах, элбэх сүөһүнү иддэбэ мыраан үрдүнэн айаннаан үһү буолан кыстыы барыттар. Саас эмиэ сатыы сүөһүлэрин үүрэн иһэн, бири субан төрөөн кэбиспитин, оҕус сыарбатыгар тийээн этэннэ Орто Дойду нэһилиэгэр кэлэн үөрбүттэрэ. Наталья «Сэргэлээх» механизированнай хотонугар ыанньыксыттан баран, оҕолоро кыра буоланнар, детсадка нээнкэнэн

кирибит. Кэргэнин Семен Федоровы кытта алта оҕону улаатыннарбыттара, үлэбэ, үөрэххэ иппиттэрэ. Бары үрдүк үөрэби бүтэрэннэр үчүгэйдик олобуттара. Олобуун устата ыарахаттар да бааллара, ону тулуйан, сиэннэрин, оҕолорун тапталларынан угуттанан этэннэ олон, үгүс дьүөгэлэрдээх, аймахтардаах буолан санаатын түһэрбэт этэ. Иллэн кэмигэр Арчы дьэтигэр түмсүүлэргэ сылдьарын наһаа сөбүлүүрө. Онно кинини дьүөгэлэрэ үөрэ көрсөн, «биһиги Наталибыт кэллэ» диэн айхаллаан санаатын өрүү көтөбөллөрө.

Наталья Гаврильевна сирдээби аналын толорон дьонун олобу олобута барыбытыгар холобур буолоуба. Кини орто дойдуттан барбыта муус устар 19 күнүгэр 40 хонуга буолар.

Дьүөгэлэрэ, аймахтара.

Оройуоннаабы культуура управлениета өр сыллар усталарыгар биригэ айар үлэбитигэр чугастык алтыспыт киһибит Муома оройуонун талааннаах ырыаһыта, народнай театр артистката, педагогическай үлэ ветерана, «Саха Республикатыгар нуорут айымньытыгар киллэрбит кылаатын иһин» бэлиэ хаһаайката
СИДОРОВА Сардаана Саввична
үһүн, ыарахан ыарыттан олохтон туораабытынан оҕолоругар, кэргэнигэр, биригэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар, табаарыстарыгар дириң кутурбаммытын тирдэбит.

Ытыктыыр ыалбыт тапталлаах ийэлэрэ, эдьийдэрэ
СИДОРОВА Сардаана Саввична
ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан олобуун аргыһа Тит Власевичка, оҕолоругар Алексейга, Николайга, балтыгар Саргылаана Саввичнаба, быраатыгар Семен Саввичка дириң кутурбаммытын тирдэбит.
Ыар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.
Муоматтан Терешкиннар, Горнайтан Оленовтар, Бүлүүттэн Николаевтар.

Истинник саньыр үөрэппит оҕом
СИДОРОВА Сардаана Саввична
ыарахан ыарыттан олохтон барбытыгар кэргэнигэр, уолаттарыгар, балтыгар Саргыга, быраатыгар Семаба, бары аймахтарыгар дириң кутурбаммын тирдэбин.
Ыар аһыгытын тэннэ үллэстэбин. Дойдутун төрүт буора сымнабас тэллэх, сылаас суорбан буолохтун.
Учуттала В. В. Жиркова.

Выражаем глубокое соболезнование другу, однокласснику Раднажапову Вячеславу Баторовичу, его семье по поводу безвременной кончины любимого отца, дедушки
РАДНАЖАПОВА Батора Банзаракаевича.
Скорбим вместе с вами.
Выпуск 1995 г. Момской средней школы.

Администрация МО «Момский район» выражает глубокое соболезнование Сьюльской Юлии Августовне, сыновьям Вячеславу, Батору, родным и близким в связи с безвременной кончиной горячо любимого мужа, отца, дедушки
РАДНАЖАПОВА Батора Банзаракаевича.
Светлая память о нем навсегда останется в наших сердцах. Скорбим вместе с вами.

Убаастыыр, ытыктыыр, өр сылларга ыаллаһан эн-мин дэһэн бири дьыбэ олобут ыкса ыалбыт аҕата
РАДНАЖАПОВ Батор Банзаракаевич
ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан кэргэнигэр Юлия Августовнаба, оҕолоругар Славаба уонна Батыркаба, чугас дьонноругар дириң кутурбаммытын тирдэрдэбит.
Ыар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.
А. В., И. С. Старковтар, кинилэр оҕолоро.

Ыкса олоорор убаастыыр ыалбытыгар Люцияба, Николайга, оҕолоругар, сиэннэригэр, балтыгар Светлана Николаевнаба, быраатыгар Илья Николаевичка, кинилэр дьыэ кэргэттэригэр таптыыр ийэлэрэ, эбэлэрэ, хос, эбэлэрэ, эдьийдэрэ үлэ бэтэрээнэ
МАКСИМОВА Розалия Николаевна
үһүн, ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан дириң кутурбаммытын тирдэбит.
Ыар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.
А. Р. Константинова дьыэ кэргэни.

Истинник саньыр дьоммутугар Юлия Августовнаба, оҕолоругар Вячеслава, Баторга, биригэ төрөөбүттэригэр Сергей Августовичка, Семен Августовичка, Надежда Августовнаба, кинилэр дьыэ кэргэттэригэр ытыктыыр кэргэни, аҕалара, эһэлэрэ, күтүөттэрэ үлэ бэтэрээнэ
РАДНАЖАПОВ Батор Банзаракаевич
ыарахан ыарыттан олохтон барбытынан дириң кутурбаммытын тирдэбит.
Ыар сүтүккүтүн тэннэ үллэстэбит.
А. И., А. Р. Константиновалар.

Убаастыыр эдьийибит, дьүөгэбит
МАКСИМОВА Розалия Николаевна
ыарахан ыарыттан күн сириттэн барбытынан оҕолоругар, сиэннэригэр, биригэ төрөөбүттэригэр, аймахтарыгар дириң кутурбаммытын биллэрэбит.
Кини кэрэ бэйэтэ, эйбэс майгыта биһиги сүрэхпитигэр өрүү тыһыннаах буолоуба.
Александра (Дьүөгүрдэни), Матрена Михайловна, Сергей Семенович, Розалия Семеновна, дьүөгэтэ Людмила.

Биригэ үөрэммит доҕорбутугар Николай Егоровичка, кэргэнигэр Люция Васильевнаба, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары чугас дьонноругар таптыыр ийэлэрэ, эбэлэрэ, эдьийдэрэ үлэ бэтэрээнэ
МАКСИМОВА Розалия Николаевна
ыарахан ыалдыан олохтон барбытынан дириң кутурбаммытын тирдэбит.
Ыар аһыгытын тэннэ үллэстэбит.
МОО 1983 с. үөрэнэн бүтэрибиттэр.

Тэрийээччи: СӨ
Бырабытталыстыбата,
"Сахабэчээт" СӨ Судаарыс-
тыбаннай автономнай тэригэтэ.
Таһаарааччы: "Сахабэчээт" СӨ
Судаарыстыбаннай автономнай
тэригэтэ.
677000, Дьоккуускай к.
Орджоникидзе уул., 31 №-р, 124 каб.,
тел./факс: 8(4112)343917.
e-mail: sakhapechat@mail.ru
Генеральной диригиттэр
э.т. В.И. СЫРОМЯТНИКОВ.

Сибээс эйгэтин информационнай
технологияба уонна маассабай
коммуникацияба надзорун
федеральной структуратын Саха
сириинээби бырабылыанньатын
20.06.2019 с. бэрлдибит
сидибитэлиститэтин
ПИ № ТУ 14-00520

Кылаабынай диригиттор
М. П. СТАРКОВА.

Хаһыат нэдиэллэбэ иккитэ таһсар.
Редакцияба кирибит суруктар
төнүбөттэр.
Матырыйаалга ахтыллар чахчылар иһин
эппитинэн сурук ааптара сүгэр.
Ааптар суругар этиллэр санаа
хаһыат тутуһар хайысхатыннан
атын буолуон сөп.
Биһирниилэр, рекламалар
ис хоһоонноругар эппитинэнни
тустаах киһи сүгэр.
® Реклама быһытынан бэчээттэнэр.

Хаһыат 31 №-гэр 16 ч. илин баттанна,
17 ч. график быһытынан бэчээккэ бэрилиннэ.
Компьютернай талыта, верстката оройуоннаабы
«Индибир уоттара» хаһыат редакциянай-
полиграфическай комплекса оҕоһулан
бэчээттэннэ.
Редакция, типография, таһаарааччы аадырыһа:
Муома улууһа, Хонуу сэл., кап. Елкин уул. 4 №-р.
Кээмэйэ 1 усул. бэч. л. Тиража 360.
Сыаната дуоҕабар быһытынан.
Телефоннара: 8(41150)2-10-21.
Электроннай почта: indigir-uottara@yandex.ru